

01.06.2022

Framtid, attraktivitet og ungdom i Tokke

Tokke kommune sin oppfølging av 10 råd fra ungdommens distriktspanel

---

Tokke kommune

Framtid, attraktivitet og ungdom i Tokke

Tokke kommune sin oppfølging av 10 råd frå ungdommens distriktspanel

Oppdragsgjevar:	Kommunestyret
Kontaktperson:	Finn Arne Askje, kommunedirektør
Nøkkelpersonar:	Gunhild Austjord, kommunalsjef plan, næring, teknisk Tone Lunde Skaalen, kommunalsjef oppvekst, kultur, idrett Ann Wraa, kommunalsjef helse og sosial
Forfattar:	Åse Ingebjørg Flateland

Samandrag

Ungdommens distriktspanel har levert ein rapport med 10 råd- med konkrete forslag til tiltak og meir generelle vurderingar kring det enkelte rådet. Det overordna målet med oppfølging av dei 10 råda er å lage ein prosjektplan/ prosessplan som skal ha forslag til tiltak som kan føre til at fleire ungdommar finn det attraktivt å bu, arbeide og møtast i Tokke.

Rapporten inneheld svært omfattande råd- frå tryggleik, miljø, utdanning og arbeidsplassar – til møteplassar, bustad, krav om økonomiske verkemiddel og rett til medverknad. Eit stort område som går på tvers av ulike fagområde, etatar og ordningar.

Det er gjennomført samtaler med aktuelle etatar og aktørar for å få innsikt i eksisterande ordningar, planar og aktivitetar. Det er og peika på moglege tiltak, men vidare prosess bør vere open for nye forslag. Omfanget er stort, og det er behov for å avgrense oppgåva og prioritere emne for vidare oppfølging.

Forslag til tiltak og aktivitetar bør utformast i samarbeid med ungdom og unge vaksne , i involvering- og medverknadsprosess og gjennom spørjeundersøking som er basert på dei 10 råda, registrerte resultat frå «Ungdata» og Stadanalyse Dalen. Forslag til tiltak må og sjåast i samanheng med andre pågåande prosjekt; Frå haldning handling, Sykkelbygda Dalen, Reguleringsplan Dalen, 59°Nord.

Ein prosess med involvering, medverknad og samarbeid kan gi eit godt grunnlag for samskaping og motivasjon for å etablere seg i Tokke i framtida.

Prosjektperiode frå september 2022 til mars 2023, der handlingsplan med forslag til tiltak, tidsplan, ansvarsområde og finansiering vert lagt fram for politisk vedtak mars 2023

Innhald

Samandrag.....	2
Bakgrunn	5
Råd 1. Me får tilgang til jobbfellesskap, arbeidserfaring og varierte arbeidsplassar	6
Vurdering:	6
Status:	6
Moglege tiltak:.....	7
Råd 2. Ungdom skal ha desentralisert skule- og utdannings moglegheiter.....	7
Vurdering:	7
Status:	8
Moglege tiltak:	8
Råd 3. Det må bli enklare å kome seg frå A til Å	8
Vurdering:	8
Status:	9
Moglege tiltak:	9
Råd 4. Alle skal ha tilgang til stabilt og sikkert høghastigheits- og mobilnett.....	9
Vurdering:	9
Status:	9
Moglege tiltak:.....	10
Råd 5. Virkemidlar gjer det enklare å etablere bedrifter og få seg bustad	10
Vurdering:	10
Status:.....	10
Moglege tiltak:	11
Råd 6. Vegen til psykisk helsehjelp må bli kortare.....	11
Vurdering:	11

Status:	11
• Prosjekt - Frå haldning til handling – gjennomføring av tiltak og aktivitetar ...	12
Moglege tiltak:.....	12
Råd 7. Me tek vare på distriktas attraktivitet med nærleik til naturen	12
Vurdering:	12
Status:.....	12
Moglege tiltak:.....	13
Råd 8. Lokalsamfunna utviklast med møteplassar og lokale for unge gründerar og frivillige	13
Vurdering:	13
Status:.....	14
Moglege tiltak:.....	14
Råd 9. Ungdomen må få større innflytelse lokalt	14
Vurdering:	15
Status:	15
Moglege tiltak:.....	15
Råd 10. Beredskapen skal vere tilgjengeleg og trygg	15
Vurdering:	15
Status:.....	16
Moglege tiltak:.....	16
Oppfølging av dei 10 råda	16
Prosessplan.....	17
Dokument.....	17

Bakgrunn

Hausten 2019 inviterte regjeringa ti ungdommar å gje råd som skulle gjere det attraktivt å bu og arbeide i distrikta. Hovudårsak for at regjeringa sette ned utvalet er at befolkninga eldast, særleg i distrikta. Av den grunn treng distrikta fleire unge, for å utvikle næringsliv og lokalsamfunn. Formålet med ungdommens distriktspanel er at ungdom frå distrikta sjølv peikar på utfordringar, moglegheiter og kjem med forslag til tiltak som kan føre til auka busetting, aktivitet og attraksjonskraft i distrikta.

Distriktssenteret har hatt ansvar for gjennomføring av arbeidet i ungdomspanelet, og rapport frå arbeidet ligg til grunn for vidare oppfølging.

Kommunestyret i Tokke vedtok følgande i sak 21/60 vedkommande oppfølging av distriktskommunanes ungdomspanel sine 10 råd:

Kommunestyret ber kommunedirektøren å kome attende med ein prosjektplan, der ein har fokus på innspela frå distriktspanelet. Det må setjast i samanheng med busetting i kommunen og korleis ein møter utfordringane med demografiutviklinga.

Dei 10 råda frå ungdommens distriktspanel omhandlar mange ulike tema som er relevante for arbeid med auka attraksjonskraft og busetting i kommunen.

Grunnlag for prosjektplanen er tufta på innsikt i eksisterande planar, tiltak og ordningar i Tokke kommune. I tillegg har resultat frå Ungdata-undersøkingar i 2021, [Stadanalyse Dalen 2022](#) gitt nyttig informasjon til arbeidet. Vi har gjennomført, enkle, kvalitative undersøkingar i sentraladministrasjon, helse- og omsorgsetaten, oppvekst- kultur- og idrettsetaten og på plan, næring og teknisk etat.

Kvart enkelt råd er omtala i eigne kapittel, med kommentarar, vurdering av status og forslag til tiltak.

Råd 1. Me får tilgang til jobbfelleskap, arbeidserfaring og varierte arbeidsplassar

---

- Finansieringsordningar for å skape fagmiljø og jobbfelleskap for unge.
- Offentlig forvaltning vedtar ny personalpolitikk slik at det aktivt legges til rette for fjernarbeid. Det skal synleggjeres i alle stillingsannonser.
- Ordningar for å sikre ungdom arbeidserfaring må samordnes, og tilpassas behovene i distriktene. Ansvar for samordningen legges til regional jobbkoordinator.
- Regionale jobbkoordinatorer skal koble ungdom til lokalt næringsliv og offentlige virksomheter, og formidle ledige sommerjobber, praksisplasser, deltid- og heltidsjobb og traineeordningar.
- Kommuner og andre offentlige virksomheter må ta et større ansvar for å tilby eller framskaffe lærlinge- og praksisplasser.
- Videreutvikle lærlingemodellen slik at næringsliv og offentlig virksomhet sikres finansiering for å ta inn flere lærlingar.

Vurdering:

Når befolkninga aukar i alder og folketalet går ned, vil det bli færre personar i arbeidsaktiv alder. Slik er og tendensen i Tokke, og i tillegg er det aktivt næringsliv med etableringar og utviding av eksisterande verksemder. Til saman gir det eit auka behov for arbeidskraft.

Tokke kommune har svært låg arbeidsløyse i 2022, og det er mangel på arbeidskraft. Det er tilgang på lærlingplassar og sommarjobbar- i tillegg til ordinære jobbar i privat og offentlig sektor.

Det vil vere verdifulle for næringsliv og offentlig sektor å få betre innsikt i kva som skal til for å tiltrekke seg ung arbeidskraft. Gjennomføring av medverknadsprosessar kan vere ein metode for å få slik innsikt.

Tokke kommune har god fokus på lærlingplassar, sommarjobbar og har eit mål om å vere ein attraktiv arbeidsplass der dei tilsette skal trivast. Næringsfond blir bruka aktivt til etablering og investeringar i næringslivet.

Status:

- Kommuneplanen sin samfunnsdel omhandlar arbeidsplassar og næringsutvikling med eiga punkt om satsing på unge etablerarar, eldsjeler, engasjement og kompetanse.
- Næringsplan og vedtekter som omhandlar unge etablerarar og gründerar.
- Sommarvikarar- 12 stk. og 6 stk. på reiseliv.
- Lønstilskot til verksemder som har skuleungdom i sommarjobb.
- Tokke kommune har lærlingordning og tilpassar ramme iht. pågang og behov for plassar.
- Mykje ledige jobbar i regionen og lita arbeidsløyse i 2022.
- Stillingssepp i Vest-Telemark – synleggjer mange spennande jobbar på same tid.
- Tokke Teknologipark- kommunen bidreg med tilgang på utleigekontor.
- Etablert samarbeid med Kvitto AS og NAV Vest-Telemark.

Moglege tiltak:

- Undersøke årsak til at det er mangel på kvalifisert arbeidskraft – gjerne gjennomført som medverknadsprosessar mellom kommune og ungdom/ unge vaksne
- Legge til rette for fjernarbeid og synleggjere det i annonsering av ledige jobbar.
- Vidareutvikle stillingssleppet – synleggjere lærlingplassar, praksisplassar, traineeordningar og ordinære jobbar- og kople dei til bustadmoglegheiter og andre tilbod i distriktet.
- Vidareutvikle samhandling mellom kommune, utdanningsinstitusjonar og næringsliv slik at utdanningstilbod og behov for kompetanse vert ivareteke.

Råd 2. Ungdom skal ha desentralisert skule- og utdanningsmoglegheiter

- De videregående skolene og fagskolene har en desentralisert struktur, som ivaretar nærskoleprinsippet, og tilbyr fag som næringslivet i regionen etterspør.
- Kommunen og fylkeskommunen må ha miljøarbeidere som følger opp ungdommer som bor på hybel, og det må være gode møteplasser for hybelboerne. Hjemkommunen må ha jevnlig kontakt med elever som flytter for å gå på videregående skole.
- Universitet, høyskoler og fagskoler skal utvikle desentraliserte og samlingsbaserte studiemiljøer, som er sikret finansering.
- Gi ungdommer på yrkesfaglige linjer garanti for lærlingeplass. Privat næringsliv og offentlig forvaltning må tilby lærlingeplasser med god kvalitet. Dersom eleven ikke får lærlingeplass, skal de ha garanti for plass på påbygning til generell studiekompetanse.

Vurdering:

Vest-Telemark Vidaregåande skule er lokalisert på Dalen og ungdom frå Tokke og regionen har eit lokalt tilbod om vidaregåande utdanning. I tillegg er det og tilgang på lærlingplassar i offentlege og private verksemdar. Utdanningstilbodet må vere attraktivt for elevane, med aktuelle og interessante studieretningar.

Dersom utdanningstilbod, behov for arbeidskraft med den rette kompetansen og interesse frå elevar skal harmonere, er det naudsynt med samhandling mellom kommune, utdanningsinstitusjonar og næringsliv.

Yrkesmesse er i dag ein etablert arena- der elevar og næringsliv møtast. Arrangementet kan vidareutviklast gjennom medverknadsprosessar der elevar, skule og næringsliv deltek – med fokus på studietilbod i høve til lokal arbeidsmarknad og attraktive arbeidsplassar.

Tilbod om desentralisert høgare utdanning er attraktivt, og søknad er i dag større enn tilbod om plassar. Vidare utvikling av samlingsbaserte studiar og nettstudiar kan styrke etterspurt arbeidskraft innanfor t.d. helse- og skulefag. Tokke kommune arbeidar aktivt for auka kompetanse, har på enkelte fagområde ordningar der det vert lagt til rette for vidareutdanning for dei som er i arbeid.

Status:

- Vest-Telemark Vidaregåande skule er lokalisert i Tokke.
- USN avdeling Rauland – tilbod om heil- og deltidsstudiar, delvis nettbasert.
- Tilbod om vidareutdanning for personar som er i arbeid for å auke etterspurt kompetanse.
- Ungdomsklubb
- Rusfri arrangement
- Hybelvert i regi av Vest-Telemark VGS
- Kompetansepilot - prosjekt i regi av VTFK

Moglege tiltak:

- Vidareutvikle studietilbod på fagområde som næringslivet etterspør. Næringsliv må og forplikte seg til å tilby lærlingplassar, traineeordningar og praksisplassar.
- Bidra til arrangement som gründercamp eller Ungt entreprenørskap
- Bidra aktivt til at det vert auka tilbod om desentralisert, samlingsbasert høgare utdanning i regionen.

Råd 3. Det må bli enklare å kome seg frå A til Å

VI FORESLÅR:

- En mer utbredt ordning av bestillingstransport, der du bestiller transport fra der du er til ønsket møtested på alle dager. Et brukertilpasset bestillings-tilbud som kan ivareta flere transportfunksjoner i distriktene.
- Riksveier, fylkesveier og ferjesambåndene får et økonomisk løft slik at varene som produseres og folket som bor der kommer frem.
- Trygghet med å bo i distriktene må økes ved å sikre rasutsatte strekninger, tunneler, utbygging av gang- og sykkelvei og mer gateløys.
- Billettpriser på all transport må senkes for ungdom.
- Førerkort for 16-åringer på kjøretøy med begrenset hastighet gjennomføres som prøveordning, og det skal være mulig å ta teoriprøver til førerkort desentralisert.
- Distriktene har behov for nye miljøvennlige og fremtidsrettede transport- og kollektivløsninger. Investeringene skal økes og miljøvennlig teknologi tas i bruk på kortbanenettet, jernbane, buss og båt.

Vurdering:

Vest-Telemark og Tokke har lange avstandar og lite tilbod om kollektiv transport. Ungdom ynskjer å treffast på fritida, i sosiale samanhengar- og behovet for trygg transport er stort. Tiltaket « Heim for ein 50-lapp» kan bidra til betre tryggleik. Prosjektet «Frå haldning til handling» er eit anna tiltak som skal gjere ungdom meir bevisst kring køyring i høg fart og ruspåverka tilstand og det er tilsett eigen prosjektleiar som følgjar opp tiltak i samarbeid med elevar, skule, politi og aktuelle organisasjonar.

Distrikt har store avstandar, lite kollektivtilbod og relativt få menneske som bur der i høve til areal. Miljøgevinstar i transport kan vere auka bruk av sykkel og gange, elektriske køyretøy og at fleire køyrar saman.

Vegstandard og rassikring er eit kontinuerleg arbeid, med årlege tiltaksplanar og gjennomføringar i høve til økonomiske rammer.

Status:

- Heim for ein 50-lapp er innført i mai 2022. Avtale med drosjenæring er på plass og busstilbod vert utgreia.
- Køyreopplæring og tilbod om førarprøve er tilgjengeleg på Dalen.
- Prosjektet «Frå haldning til handling».
- Ladestasjonar er etablert på Dalen og i Høydalsmo. Fleire ladepunkt er under planlegging eller etablering.
- Ladestasjonar for båt er og etablert på Dalen og i Lårdal.
- Forprosjekt Sykkelbygda Dalen.
- Trafikksikringsplan.

Moglege tiltak:

- Auka tilbod om busstransport ved arrangement og i helgene
- Prosjektplan Sykkelbygda Dalen – med gjennomføring av foreslegne tiltak.

Råd 4. Alle skal ha tilgang til stabilt og sikkert høghastighets- og mobilnett

- Alle må ha tilgang til stabilt og sikkert høghastighets- og mobilnett med kapasitet til å kunne jobbe heimefrå, benytte skoleplattformer og ha tilgang til digitaliserte offentlege tenester. Dette er en forutsetning for at det skal være mulig å ta med seg jobben til distriktene.
- Stabilt og sikkert høghastighets- og mobilnett anses som grunnleggende infrastruktur som er viktig for sikkerhet, beredskap og lik utvikling av velferdsteknologi i hele landet.
- Staten har hovedansvaret for å sikre at det er tilgang på høghastighets- og mobilnett i hele landet og til like priser. Distriktene må prioriteres der behovet er størst.

Vurdering:

Det er gjennomført ei systematisk arbeid for at det skal vere god tilgang på breiband og mobilnett i Tokke. Det står framleis noko arbeid att, men er berekna ferdig i 2023.

Det er ein føresetnad for innbyggjarar, næringsliv og offentlege tenester og forvaltning at det til ein kvar tid er nok og rett kapasitet tilgjengeleg – på line med annan infrastruktur som veg, vatn, avlaup og straum. Eit stabilt og sikkert høghastighetsnett påverkar både sikkerheit og attraktivitetskraft .

Status:

- Mesteparten av kommunen er ferdig utbygd med breiband- skal vere gjennomført i 2023
- Område som ikkje er mogleg å bygge ut breiband vert dekkja med mobilnett
- Mobildekning er godt utbygd
-

Moglege tiltak:

- Vidareutvikle breiband- og mobiltilbod dersom ny teknologi kan gi betre løysingar for næringsliv og lokalsamfunn.
- Bygge ut mobildekning i fjellområda, for sikkerheit og næringsaktivitet.

Råd 5. Virkemidlar gjer det enklare å etablere bedrifter og få seg bustad

---

- For å rekruttere kompetanse til distriktene må det være et sett med støtteordninger som gjøres godt kjent. Distriktsungdom fra hele landet skal bidra i utformingen for å få treffsikre ordninger.
- Unge arbeidstakere under 30 år i distriktskommuner gis lavere skatt.
- Nedskrivning av studielån i tiltakssonen i Nord-Troms og Finnmark har vært et effektivt virkemiddel for å rekruttere kompetanse til regionen. Nedskrivning av studielån, og de andre virkemidlene i tiltakssonen må styrkes.
- Nedskrivning av studielån innføres som et virkemiddel i distriktskommuner i hele Norge.
- Å lære seg å etablere egen arbeidsplass er viktig i områder med ensidig næringsliv. Ungt entreprenørskap arbeider med å utvikle barn og unges kreativitet og skapertrang, og må styrkes som faglig tilbud på alle skoler.
- Det etableres et investeringsfond som bidrar med kapital til unge etablerere/gründere. Lokalt næringsliv bidrar med midler sammen med kommuner, fylker og staten.
- Distriktskommuner har Ungbo-ordning sammen med Husbanken og lokale banker. Finansieringsordninger gjøres kjent for førstegangsetablerere. Kommuner skal gi tilskudd til unge opp til 30 år for å kjøpe eller bygge bolig i distriktskommuner.
- Egenkapitalkravet for boligkjøpere under 30 år i distriktene må fjernes.
- En aktiv boligpolitikk skal sikre velfungerende boligmarked med varierte boligtilbud.

Vurdering:

Tokke kommune har fleire tilskotsordningar til ungdom som vil kjøpe eller bygge bustad. Det er og lagt til rette for tomter i heile kommunen, og det er enkelte område som er regulert for spredd bustadbygging. Det er for tida lite aktivitet kring utbygging av mindre bustader eller leilegheiter.

Tokke kommune har næringsfond med tilskotsordningar, og unge etablerarar og gründerar er ei prioritert gruppe.

Telemark Næringshage er ein god samarbeidspartnar som gjennom avtalar med kommunen, kan bidra med kompetanse og tenester i samband med etablerings- og investeringsaktivitet. Kommunen synleggjer og formidlar ulike eksterne finansierings- og tilskotsordningar.

Status:

- Næringsfond med tilskotsordningar blir bruka aktivt til etableringar og investeringar.
- Formidling av eksterne tilskotsordningar.
- Start OPP og rådgjevingspakke v/ Telemark Næringshage.
- Entreprenørskap som studietilbod på VTM vidaregåande skule.
- [Tilskotsordningar](#) for kjøp eller bygging av bustad.

- Næringsareal
- Næringsbygg for utleige

Moglege tiltak:

- Synleggjering av ledige bustader for sal eller utleige
- Auke sats for tilskot til utbetring av eldre bustader som fører til miljøvennlege løysingar
- Rehabiliterer eller etablerer attraktive bustader for utleige og for sal- med prisnivå som unge i etableringsfasen har råd til å leige/kjøpe.
- Prøvebustad- prosjektet 59°Nord
- Kontor for utleige – Tokke Teknologipark
- Tilbod om ungt entreprenørskap i ungdomsskulen

Råd 6. Vegen til psykisk helsehjelp må bli kortare

- Alle elever og lærlinger må ha tilgang til lavterskeltilbud for psykisk helsehjelp med åpne dører alle dager.
- Digitale helhetsløsninger må styrkes og utvikles.
- Alle tilbud må gjøres godt kjent i distriktene.
- Kommunenes ansvar for helse- og omsorgstjenester må også omfatte lavterskeltilbud for unge med psykiske plager.
- Kommunene får øremerkede midler til skolehelsetjenesten.
- Tema psykisk helse koples til faget livsmestring og folkehelse frå barneskolen, og integreres i læreplanen.

Vurdering:

Helsetenesta i Tokke har mål om å vere lett tilgjengeleg, med låg terskel for å ta kontakt. Det er eiga avdeling for rus og psykiatri med eit tverrfagleg team.

Tenestetilbodet er særst viktig for regionen sidan det elevar frå heile Vest-Telemark ved den vidaregåande skulen på Dalen.

Status:

- Tilbod om samtaler/behandling individuelt eller i grupper.
- Lågterskel, utan tilvising. Psykisk helse møter elevar på skulen eller psykisk helse kontor etter avtale med den enkelte. Gjer avtale ved direkte kontakt, SMS eller tilvist frå andre t.d. kontaktlærar, foreldre, venar, helsesjukepleiar, lege m.m.
- Meir omfattande behandling i eit tverrfagleg team i samarbeid med lege, andre kommunale tenestar og spesialist.
- Rus behandling og førebygging.
- Tilbod om samtaler/behandling individuelt eller i grupper.
- Undervisning / opplæring i skule og barnehage

- BTI (Betre Tverrfagleg Innsats) Organisasjonsmodell Barn/unge og familiar skal få riktig hjelp så tidleg som råd.
- Modell på Tokke kommune si heimeside.
- Vegleing i psykisk helse (VIP) Kvar haust undervisning i alle fyrste klasser på Vest-Telemark vidaregåande
- Inforunde på vidaregåande, kvar haust i alle 1. klasser.
- Prosjekt - Frå haldning til handling – gjennomføring av tiltak og aktivitetar

Moglege tiltak:

- Syte for at kommunen har kompetanse og økonomiske rammer for å kunne utføre pålagte og funksjonelle tenester.

Råd 7. Me tek vare på distriktas attraktivitet med nærleik til naturen

---

- Til alle utbyggingssaker skal det være en konsekvensvurdering. Disse skal vurdere og verdsette konsekvensene for fremtidens generasjoner og inneholde en bærekraftsanalyse.
- Oppgradering av eksisterende bygg- og anlegg prioriteres foran nyetableringer.
- Alle kommuner må ha oppdaterte kommuneplaner der nærhet til naturen må få større betydning i arbeidet med lokal samfunnsutvikling. Det bør tas hensyn til økt rekreasjon, bosetting og næringer, særlig primærnæringer.
- For å sikre selvforsyningen må kommunene vedta nullvisjon for nedbygging av møtjord. Staten må støtte opp om og se til at kommunene ikke tillater nedbygging av møtjord.
- For å sikre koordinering av klima- og bærekraftsarbeid må det øremerkes midler til kommunale bærekraftscoordinatorer.

Vurdering:

Tokke kommune har mykje areal- og naturressursar som skal forvaltast til beste for framtidige generasjonar. Omsyn til miljø, menneske og lokalsamfunn må balanserast i verdikjeda slik at produksjon og verdiskaping ikkje belastar eller er i konflikt med målet om å ta vare på desse ressursane og verdiane.

Utbyggingssaker vert gjennomført i tråd med gjeldande lover og forskrifter, og skal sikre god forvaltning av natur og miljø.

Status:

- Kommuneplan 2016-2028 - samfunnsdelen
- Reiselivsstrategi
- Bærekraftig Reisemål

- Sti- og løypeplan
- Landbruksplan
- Klimaplan
- Ryddeaksjonen «Kanal-lotteriet»
- Utleige jakt og fiske
- Steinsett turveg til Rui-plassen
- Soria Moria - badstoga
- Sykkelbygda Dalen - forprosjekt

Moglege tiltak:

- Sertifisering – Miljøfyrtårn
- Miljø- og berekraftsvurderingar i sakshandsaming
- Aktiv bruk av klimaplan i utbyggingssaker
- Tilskotsordningar som kan «premiere» berekraft og miljøvennlege løysingar
- Stimulere til lokal verdiskaping som fører til mindre utslepp av CO2

Råd 8. Lokalsamfunna utviklast med møteplassar og lokale for unge gründerar og frivillige

- Etablere et utviklingsprogram for å utvikle stedene, deres egenart og sosiale møteplasser.
- Fylkeskommunene må utvikle strategier for attraktive lokalsamfunn, og jobbe aktivt med kommunene og frivilligheten i gjennomføringen av strategien. Fylkeskommunenes virkemidler for distriktskommunene må samordnes.
- Sikre inkluderende lokalsamfunn med møteplasser for innbyggere i alle aldre for å bidra til at folk trives og blir boende.
- Frivilligheten er limet i lokalsamfunnet. Alle kommuner skal ha strategier for samarbeid med frivillige lag og organisasjoner.
- Tilbud om gratis lokalleie for unge gründerer, unge næringsutøvere og frivillige organisasjoner.

Vurdering:

Alle lokalsamfunn har behov for møteplassar- for folk i alle aldrar. I «Ungdata» -undersøkinga 2021 og Stadanalyse Dalen 2022 kjem det klart fram ynskje om fleire, attraktive møteplassar. Gjerne uformelle møteplassar som bakeri, kafé eller sitjeplassar ved turstiar. Det kjem og fram i undersøkinga at særleg jenter er misnøgde med dei tilboda som finnast i dag, og at enkelte mistrivast.

Det er grendehus i mange bygdelag i kommunen, og dei har funksjon som møteplass, treningslokale og elles til ulike arrangement og aktivitetar. Det er jamt kort avstand, men kanskje ikkje optimalt i høve til å treffe vener som bur lenger i frå.

Det er planlagt utbygging av kontorlokale for utleige, Tokke Teknologipark. Eit slikt tiltak kan vere ei god ramme for å samle fleire etablerarar og gründerar i same bygg- og at det kan vere ei god ramme for utvikling av eit gründer- og kompetansemiljø.

Planlegging, finansiering og gjennomføring av ulike nærmiljøtiltak er ofte i samarbeid med frivillige lag og organisasjonar og slikt samarbeid har tilført ekstern finansiering frå t.d. stiftelsar og fond.

Status:

- Elvarheim er etablert møteplass for ungdom
- Idrettsanlegg, løyper og klubbhus vert bruka som møteplass for fritids- og idrettsformål
- Lokale grendehus som kan nyttas som møteplass for folk i alle aldrar
- Kulturskule
- Bibliotek
- Soria Moria - badstove
- Bryggeområde i Lårdal og på Dalen
- Ulike badeplassar i grendene

Moglege tiltak:

- Etablering av bakeriutsal eller kafé
- Sette ut benkar ved turstiar
- Vidareutvikle torget og Folkvanghagen på Dalen
- Vidareutvikle turstiar og sykkelløyper
- Etablere grundermiljø i samband med utvikling av Tokke Teknologipark
- Informere om aktuelle kurs og samlingar

Råd 9. Ungdomen må få større innflytelse lokalt

- 16-åringar får stemmerett ved kommune- og fylkestingsvalg. Med en aldrende befolkning må ungdommen få direkte innflytelse på fremtidens løsninger.
- Ungdomsråd er lovpålagt, men vi må arbeide for flere aktive ungdomsråd som fremmer saker som opptar ungdom overfor kommuner og fylkeskommune. Arbeidet må tilrettelegges av en ungdoms koordinator i minimum 50 % stilling, enten alene eller i et regionalt samarbeid. Ungdomsrådene sikres opplæring, og dokumenter og sakspapirer må skrives på et forståelig språk. Ungdomsrådene skal ha mulighet til å uttale seg i alle saker som er til behandling.
- Elevrådet og skolenes arbeid med temaet medbestemmelse i lokaldemokratiet brukes til å ta opp saker som opptar unge.
- Kommune-loven endres slik at kommunestyrene og fylkestingene gir ungdomsrådene tale- og forslagsrett i kommunestyre- og fylkestingsmøtene.
- KS (kommunesektorens organisasjon) tar ungdomsmedvirkning inn i folkevalgtprogrammet.

Vurdering:

Politiske råd og utval har opne møte, der sakspapir og dokument er tilgjengeleg. Det er etablert barne- og ungdomsråd som skal uttale seg i saker som er av særleg interesse, og det følger med administrativ ressurs for oppfølging av innkalling, møtelokale og gjennomføring av møte.

Representantar har møte – og uttalerett i kommunestyret, i tråd med fastsette prosedyrar.

Status:

- Barne- og ungdomsråd med administrativ sekretærfunksjon
- Representasjon i regionalt ungdomsråd
- Elevråd i skulen

Moglege tiltak:

- Etablere ein kultur for medverknad og samskaping der innbyggjarar blir med og bidreg i utviklingsarbeidet.
- Finne funksjonelle verktøy for spørjeundersøkingar eller høyringar slik at unge stemmer blir høyrte

Råd 10. Beredskapen skal vere tilgjengeleg og trygg

- Trygge lokalsamfunn i distriktene trenger løysningar som ivaretar beredskap og akutt hjelp når vi trenger det. Løysningene skal gi kort responstid, ha god kvalitet på tenestene og sikre oss trygghet og tilgjengelighet i hverdagen. Ungdom må få medvirke i utforming av forsøksordningar.
- Staten (politi), de regionale helseforetakene (helse) og kommunene (brann, legevakt) må legge distriktenes forutsetningar til grunn når de lager planer for akuttberedskapen. Trygghet og tilgjengelighet handler om kort responstid for politi, ambulanse og brann, inkludert båt- og luftambulanse.
- Etablere et formalisert regionalt samarbeid mellom kommuner, fylke, helseforetakene og stat om lokalisering av og innhold i helsetjenester. Nasjonal helse- og sykehusplan må ivareta distriktenes behov.
- I styrkingen av den lokale beredskap må ressursar frå kommunal beredskap, Heimevernet/Sivilforsvaret, Røde Kors, Norsk Folkehjelp og andre frivillige organisasjonar ses i sammenheng.

Vurdering:

Tokke kommune har beredskapsansvarleg person og kriseleiar. I tillegg til legevaktordning, brann- og redningsteneste, ambulanseneste og politi, er Tokke Røde Kors ein sterk samarbeidspartnar.

Politiet er lokalisert i Åmot i Vinje kommune, og inngår i eit stort vaktistrikt som omfattar Vest- og Midt-Telemark. Utrykningstid kan i nokre tilfelle opplevast som lang. Det er etablert politikontakt og politiråd.

Tokke og Vinje kommune har felles legevaktordning.

Status:

- Tokke kommune har beredskapsplan og følger elles opp pålagte oppgåver og tenester
- Samarbeid og dialog med aktuelle etatar er eit kontinuerleg arbeid

Moglege tiltak:

- Kontinuerleg oppfølging av pålagte oppgåver og tenester
- Systematisk arbeid for å få tenester så nær folk som mogleg

Oppfølging av dei 10 råda

Ungdommens distriktspanel har levert ein rapport med 10 råd- med konkrete forslag til tiltak og meir generelle vurderingar kring det enkelte rådet. Det overordna målet med oppfølging av dei 10 råda er å lage ein prosjektplan/ prosessplan som skal ha forslag til tiltak som kan føre til at fleire ungdommar finn det attraktivt å bu, arbeide og møtast i Tokke.

Rapporten inneheld svært omfattande råd- frå tryggleik, miljø, utdanning og arbeidsplassar – til møteplassar, bustad, krav om økonomiske verkemiddel og rett til medverknad. Eit stort område som går på tvers av ulike fagområde, etatar og ordningar.

Nokre av råda er ikkje aktuelle å følgje opp lokalt, men kan sjølvstøtt påverkast politisk, t.d. nedskriving av studielån og redusert skatt.

Det er gjennomført samtalar med aktuelle etatar og aktørar for å få innsikt i eksisterande ordningar, planar og aktivitetar. Omfanget er stort, og det er behov for å avgrense oppgåva og prioritere emne for vidare oppfølging.

Det vil vere naturleg at forslag til tiltak og aktivitetar blir utforma i samarbeid med ungdom og unge vaksne - det er dei som har skoen på og veit kor den trykkjar. Aktuelle fagpersonar og fagområde trekkast inn der det er relevant. Det bør lagast ei spørjeundersøking basert på dei 10 råda, registrerte resultat frå «Ungdata» og Stadanalyse Dalen der ein får best mogleg grunnlag for vidare arbeid. Det bør og leggas opp til dialogmøte, kafémøte med samtalar om enkelttema i mindre grupper. Forslag til tiltak må og sjåast i samheng med andre pågåande prosjekt; Frå haldning handling, Sykkelbygda Dalen, Reguleringsplan Dalen, 59°Nord.

Ein prosess med involvering, medverknad og samarbeid kan gi eit godt grunnlag for samskaping og motivasjon for å etablere seg i Tokke i framtida.

Det bør settast av ein ressurs til dette arbeidet slik at det kan følgjast opp på ein god måte, og at det vert eit konkret resultat med handlingsplan, budsjett og finansiering samt fordeling av ansvar.

Det er søkt om kr. 100.000 i tilskot frå Vestfold og Telemark fylkeskommune til medverknadsarbeid for ungdom og unge vaksne i alderen 13-30 år. Dersom denne søknaden vert innvilga og kommunen kan sette av tilsvarende ressurs, er det ressursar til å gjennomføre eit slikt arbeid.

Prosjektperiode bør vere frå haust 2022 til tidleg vår 2023, der handlingsplan med forslag til tiltak, tidsplan, ansvarsområde og finansiering vert lagt fram for politisk vedtak mars 2023

Prosessplan

Aktivitet	Jun.22	Sept.22	Okt.22	Nov.22	Des.22	Jan.23	Feb.23	Mars 23
Høring og politisk forankring	X							
Utlysning – spørjeundersøking, samtaleintervju og analyse	X							
Avtale innleidd ressurs		X						
Informasjon om tiltak		X						
Spørjeundersøking			X					
Yrkesmessa 27.10- aktuell møteplass			X					
Kafémøte			X	X	X			
Arbeid med rapport og handlingsplan						X	X	
Høring og politisk forankring								X

Dokument

[Rapport, 10 råd frå Ungdommens distriktspanel](#)

[Distriktssenteret - ungdomspanel](#)

[NOVA Rapport nr.2/21 Ungdoms tilhørighet, trivsel og fremtidsplaner i Distrikts-Norge](#)

[Regionale traineeordninger: Omfang, bruk og virkninger på rekruttering til bo- og arbeidsmarkeder i distriktene](#)

Levende lokalsamfunn for fremtiden, Meld.St.5 2019-2020, KMD

[Kommuneplanen sin samfunnsdel 2016-2028](#)

[Næringsplan 2016-2020](#)

[Sykkelpygda Dalen](#)

[Stadanalyse Dalen 2022](#)

Prosjektplan, Frå haldning til handling, Tokke kommune

Barne- og ungdomsplan for Tokke kommune 2021-2025

Rusmiddelpolitisk handlingsplan 21021-2024

Vest-Telemarkrådet - Visjon nulldropne og skadde ved bruk av motoriserte kjøretøy i Vest-Telemark